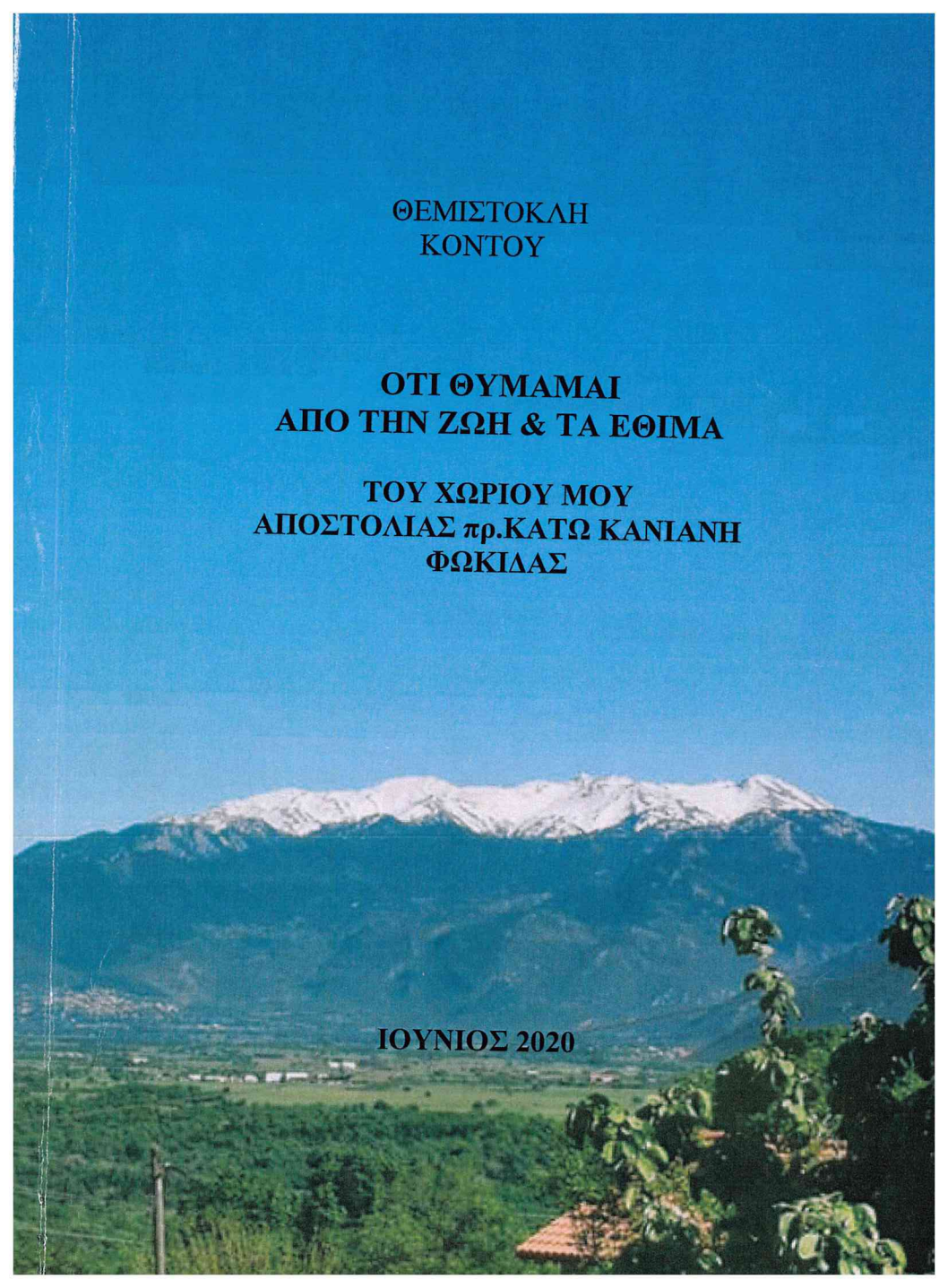

**ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ
ΚΟΝΤΟΥ**

**ΟΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ & ΤΑ ΕΘΙΜΑ**

**ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΣ πρ.ΚΑΤΩ ΚΑΝΙΑΝΗ
ΦΩΚΙΔΑΣ**

ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

**ΟΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗ & ΤΑ ΕΘΙΜΑ
ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΜΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΣ πρ. ΚΑΤΩ ΚΑΝΙΑΝΗ
ΦΩΚΙΔΑΣ**

του ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ ΚΟΝΤΟΥ
(γεννηθείς το 1929 απ' ότι θυμάμαι)

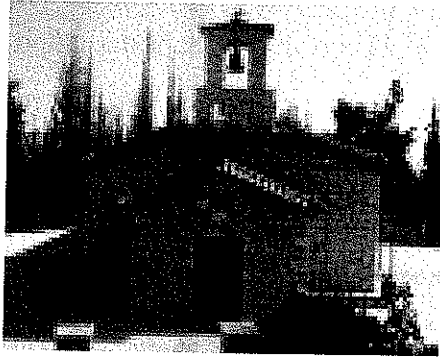

Τρίτη έκδοση εμπλουτισμένη
Σεπτέμβριος 2020

Αγαπητοί μου φίλοι, η εξιστόρηση όσων θυμάμαι από το πανέμορφο χωριό μου, εξάλλου έχουν περάσει πάρα πολλά χρόνια από τότε που έζησα εκεί παιδί και έτρεχα ξυπόλητος στα χωματένια δρομάκια του, ήταν ένα παλιό όνειρο μου, τόσο για να θυμηθούν οι παλιότεροι, αλλά και να γνωρίσουν λίγα πράματα της εποχής μου, οι νεώτεροι.

Γεννήθηκα το 1929, στο χωριό Κάτω Κάνιανη τον σημερινό Αποστολιά Φωκίδας, λίγα χιλιόμετρα από το θρυλικό και ιστορικό, Χάνι της Γραβιάς. Ένα χωριό που ακόμα θυμάμαι τους γέροντες να μαζεύονται και να συζητούν με αγάπη ο ένας για τον άλλον, για τις ταλαιπωρίες των συγχωριανών τους και των αγώνα όλων τους για τον επιούσιο της ημέρας.

Το πανέμορφο λοιπόν χωριό μου, ο Αποστολιάς, βρίσκεται στους πρόποδες της Οίτης βορειοδυτικά της Γραβιάς και σε υψόμετρο 520μ. και σύμφωνα με όσα λέγονται, έγινε οικισμός κάπου στα 1830, σα συνοικία της Άνω Κάνιανης, το σημερινό Οινοχώρι και μετονομάστηκε σε Αποστολιάς το 1927.

Το όνομα του λεγόταν ότι το πήρε από την εκκλησία των Αγίων Αποστόλων, αλλά επειδή από τα χαρτιά που υπάρχουν και την μαρμάρινη πλάκα που υπάρχει πάνω από την είσοδο της, η εκκλησία φτιάχτηκε το 1882, άρα αυτό όμως δεν είναι σωστό.

Σωστότερο και πιο αληθινό φαίνεται το όνομα να το πήρε από τα αδέλφια Απόστολο και Ηλία, που είχαν το σημαντικότερο χάνι της περιοχής και οι διαβάτες έλεγαν, «στο χάνι του Αποστόλη και του Λια» και έτσι έμεινε το Αποστολιάς.

Ο Ιερός Ναός των Αγίων Αποστόλων κτίσθηκε το 1882, μέσα σε πενήντα (50) ημέρες και συγκεκριμένα από τις 13 Μαρτίου έως 29 Απριλίου 1882.

Δωρητάι χρημάτων χάριν της ανεγέρσεως :

«Άπαντες οι κάτοικοι των χωρίων Άνω και Κάτω Κάνιανης δι' εισφοράς».

Κόστος κατασκευής 3.000 Δραχμές.

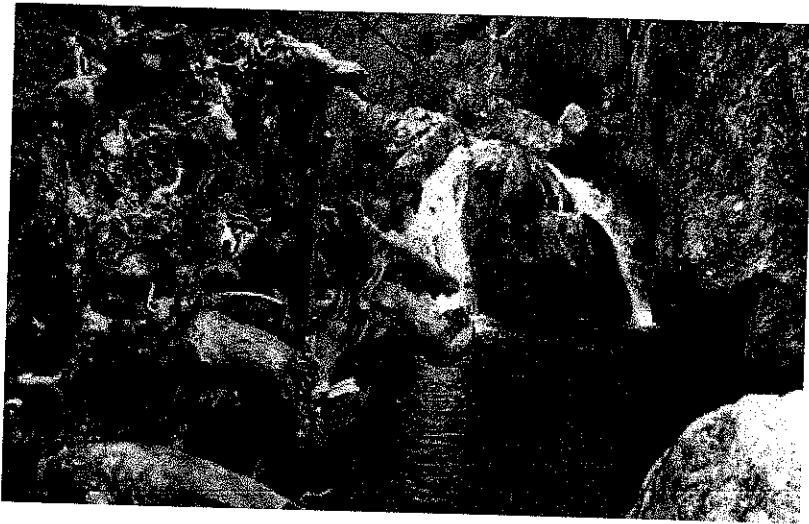
(Οι πληροφορίες αυτές, προέρχονται από το "Ιστορικόν" του Ιερού Ναού).

Το χωριό γιορτάζει στις 30 Ιουνίου, των «Αγίων Αποστόλων» και στις 8 Σεπτεμβρίου συνεορτάζει με τους κατοίκους του Οινοχωρίου και των Καστελλίων στο εξωκλήσι «Γέννησις της Θεοτόκου» που βρίσκεται στην κορυφή του βουνού Αι-Βασίλης.

Παλιότερα, οι κάτοικοι ασχολούνταν με την κτηνοτροφία γουρουνιών και προβάτων και με την καλλιέργεια διαφόρων σιτηρών. Τα χωράφια που καλλιεργούσαν συμπεριλαμβάνονταν σε μία πολύ μεγάλη έκταση περίπου 7.000 στρέμματα, που είχαν αγοράσει πενήντα πέντε (55) κάτοικοι (55 οικογένειες ουσιαστικά) από κάποιον Τράκα Λεωνίδα.

Τα όρια αυτής της έκτασης έχουν οριστεί με συμβόλαιο της εποχής εκείνης (1869), επικυρωμένο από το Υπουργείο Οικονομικών του Ελληνικού Κράτους. Σαν τοπογραφικό

αυτής της έκτασης φαίνεται σαν σημείο εκκίνησης ο Αι-Λιάς Οίτης, κάτω στο ποτάμι Αποστολιάς, όλη η διαδρομή του μέχρι σχεδόν τον Σταθμό του τρένου. Ακολουθεί τα όρια με το χωριό Μπράλος μέχρι να συναντήσει τον δρόμο Σκαμνός-Οίτη. Τέλος ακολουθώντας πάλι αυτόν τον δρόμο φτάνουμε στο σημείο εκκίνησης (Αι-Λιάς).

Το σφάξιμο των γουρουνιών και οι μπάλες της εποχής μου.

Εγώ λοιπόν, δεν πρόκειται να ξεχάσω ποτέ τα Χριστούγεννα. Ήταν η χαρά μου, όχι μόνο σε μένα αλλά και σε όλα τα παιδιά του χωριού.

Όπως τώρα τα παιδιά περιμένουν τα Χριστούγεννα ή την Πρωτοχρονιά, να τους φέρει το δώρο ο Άγιος Βασίλης, έτσι κι εμείς περιμέναμε τα Χριστούγεννα για να πάρουμε το δώρο μας, που ήταν η ουρήθρα του γουρουνιού, γιατί όλοι στο χωριό είχαν γουρούνια και μάλιστα κάνανε και πρωταθλητισμό, ποιος θα είχε το μεγαλύτερο στις οκάδες.

Έτσι κι εγώ λοιπόν περίμενα την παραμονή των Χριστουγέννων να το σφάξουνε και να μου δώσουν την ουρήθρα του γουρουνιού. Την αδειάζαμε και την φουσκώναμε και γινόταν ένα μεγάλο μπαλόني. Της βάζαμε ένα μεγάλο σπάγκο και κάναμε φιγούρα ποιος έχει το μεγαλύτερο μπαλόني. Τρομάρα σε όποιον τύχαινε να του σπάσει.

Δε θα ξεχάσω που μια φορά, μου το τρύπησε ο καλύτερος φίλος μου, (ο Θεός να τον συγχωρέσει, γιατί δεν υπάρχει πια) κι εγώ του τρύπησα το κεφάλι με μια πέτρα!

Εγώ είχα το μπαλόνι πιο πολύ καιρό απ' όλους.

Ποιό ήταν το κόλπο; Όταν ήταν ακόμη νωπό το πήγαινα κοντά στη φωτιά και αυτό ξεραινόταν κι έτσι δύσκολα τρυπούσε, αλλά αυτό το κόλπο δεν το έλεγα σε κανέναν.

Τα γουρούνια τα σφάζαν την παραμονή των Χριστουγέννων. Βγάζαν τα εντόσθια και ρωτούσαμε αν θα κάνουμε καμιά τηγανιά; Όχι μας λέγαν οι μεγάλοι, γιατί νηστεύανε. Το γδέρνανε αμέσως. Έπρεπε να τεντώσουν το δέρμα, πάνω σε τέσσερα ξύλα. Αυτό το δέρμα το κάνανε τσαρούχια. Σπάνια να είχε κανείς παπούτσια.

Τότε άρχιζε η επεξεργασία του κρέατος. Πρώτα βγάζανε όλο το λίπος. Όταν το γουρούνι ήταν εκατό οκάδες οι τριάντα οκάδες ήταν λίπος. Βγάζανε το κρέας το ψαχνό κομμάτια μεγάλα που το λέγανε πασπαλά. Επειδή δεν είχαν ψυγεία όταν βράζανε το κρέας το βάζανε σε ένα κιούπι και του ρίχνανε από πάνω λίπος αυτό που λέγεται γλίνα και το σκέπαζε. Αυτό γινόταν όπως είναι σήμερα το μπέικον.

Καζάνι για το λιάσιμο του γουρουνιού

Θυμάμαι το Μάρτη που έσκαβαν τα αμπέλια βγάζανε από αυτό το κρέας. Από το χοιρινό δεν πετούσαν τίποτα. Όταν βράζανε το λίπος από αυτό έβγαιναν κομμάτια πού τα έλεγαν τσιγαρίθρες. Τέτοια νοστιμιά δεν υπήρχε!

Αν έριχνες και αυγά, δώσε κι εμένα μπάρμπα!

Το έντερο του γουρουνιού το ψιλό το κάνανε λουκάνικα και το χοντρό το κάνανε νοματιές με πορτοκάλι τριφτό και φλίδες λεμόνι μέσα, άλλο πράμα.

Οι συναλλαγές τροφίμων με τα γύρω χωριά.

Όταν γιόρταζε κανείς έπρεπε να πάνε να τον χαιρετήσουν οι συγχωριανοί. Δώρα δεν πήγαιναν στη γιορτή όχι γιατί δεν ήθελαν αλλά γιατί δεν είχαν. Εγώ δε θυμάμαι ποτέ όταν ερχόνταν να φέρνουν δώρο και έρχονταν να χαιρετήσουν μόνο άντρες. Ερχόνταν παρέες-παρέες, τελευταία, λέγανε θα πάμε στην Ασήμω τη μάνα μου, γιατί έφτιαχνε το καλύτερο κρασί.

Οι χωριανοί μας επειδή δεν είχαν νερό να κάνουν περιβόλια, να βγάλουν πατάτες, φασόλια, γίγαντες, είχαν συναλλαγές με κατοίκους από την Τρέμισα, το Μαυρολιθάρι και τα άλλα χωριά της Ορεινής Παρνασσίδας.

Αυτοί δεν είχαν αμπέλια και θέλανε κρασί.

Για αυτήν τη συναλλαγή θυμάμαι ερχόνταν στο χωριό το Σεπτέμβριο που ήταν έτοιμος ο μούστος.

Η ανταλλαγή ήταν φασόλια, μήλα και καρύδια.

Επειδή δεν είχαν που να βάλουν το μούστο, όταν έσφαζαν ένα κατσίκι, το τομάρι το επεξεργάζονταν και κάνανε ένα ασκί. Αυτό ήταν ανάλογο με το σφαχτό. Ήπαιρνε από δέκα οκάδες και πάνω. Βάζανε μέσα το μούστο και φεύγανε. Χαιρετούσαν λέγοντας καλή αντάμωση την άλλη χρονιά.

Δε θα ξεχάσω ότι κάποτε ένας πονηρός Κανιανίτης έδωσε σε κάποιον μούστο νερωμένο κι όταν ήρθε η επόμενη χρονιά, ήρθε και πήρε μούστο από τον παππού μου τον Καδόγιαννο.

Τότε ήρθε και έκανε παράπονο ο χωριανός που είχε πάρει το νερωμένο μούστο και του είπε ότι πέρσι είχε βάλει νερό στο μούστο.

Ο παππούς μου, ήταν ο Γιώργος ο Μανούκος και είχε μεγάλο καλαμπούρι και για να μην τσακωθούν λοιπόν, του είπε αποκλείεται να σου το έκανε αυτό γιατί το νερό ήταν ακριβότερο από το μούστο.

Το τσίπουρο.

Όποιος ήθελε να βγάλει τσίπουρο, έπρεπε να πάρει ένα ειδικό καζάνι και να το πάει στην εφορία να του το σφραγίσει με βουλοκέρι. Στο χωριό μας τέτοιο καζάνι, είχε ο Πατακιάς. Όταν λοιπόν, τον Σεπτέμβριο, ήθελε να ξεκινήσει να βγάζει τσίπουρο, πήγαινε το καζάνι στην εφορία, και του το ξεσφράγιζε.

Τρυγούσαν, έβγαζαν το κρασί και απέμεναν τα τσίπουρα, που τα μαζεύανε και με την σειρά του ο καθένας τα πήγαινε σε ένα σπιτάκι στο Κακό Ρέμα, εκεί είχε το καζάνι ο Πατακιάς, που το δούλευε με ξύλα.

Οι ποιότητες ήταν τρεις ανάλογα με τους βαθμούς, άλλο 20, άλλο 30 και το πιο δυνατό 40 βαθμούς, που δεν πινόταν αλλά ήταν για εντριβές όταν κάποιος αρρώσταινε.

Όταν τελείωναν τα τσίπουρα, το καζάνι πήγαινε πάλι στην εφορία, πλήρωνε ανάλογα με τις ημέρες που το δούλεψε και ξανασφραγιζόταν μέχρι την επόμενη χρονιά.

Το ρετσινοκέρι.

Όταν φτιάχνανε το κρασί του έβαζαν μέσα το ρετσίι. Από αυτό όμως εμείς παίρναμε και αφού το βράζαμε βουτούσαμε μέσα κουρέλια κομμένα μακρόστενα 40 – 50 εκατοστά και φτιάχναμε το ρετσινοκέρι, για να το ανάβουμε την νύχτα για να βλέπουμε.

Αξίζει να σκεφτείτε την μουτζούρα που έβγαζε. Το βράδυ κοίταγε ο ένας τον άλλο και γέλαγε που ήταν κατάμαυρος, γιατί δεν έβλεπε την δική του μούρη.

Την ημέρα των Φώτων, πηγαίναμε στην Πουρνάρα, απέναντι από το χωριό, λίγο πριν νυχτώσει, φέρναμε το ρετσίι και το ανάβαμε για το καλό του χρόνου.

Έτσι κλέβανε τα πρόβατα.

Αυτό που θα σας πω είναι σαν καλαμπούρι αλλά είναι πραγματικότητα γιατί κάποιοι χωριανοί είχαν μάθει και είχαν κάνει αυτήν την πράξη πολλές φορές, δηλαδή, στην ορεινή Παρνασσίδα επειδή είχαν κτηνοτροφία, πολλά αρνιά και κατσίκια, το καλοκαίρι τα ζωντανά, τα πηγαίνανε στα χωριά τους, Τρέμισα, Μαυρολιθάρι και το χειμώνα έπρεπε να τα πάρουν και να κατέβουν σε μέρη που δεν είχε χιόνι.

Περνάγανε λοιπόν, απέναντι στην Παλιόραχη και συνέχιζαν για το σταθμό (του Μπράλου).

Κάθε φορά όμως που περνούσαν τους έλειπαν ένα ή δύο πρόβατα.

Δε μπορούσαν να καταλάβουν τι γινόταν και γι' αυτό συνεννοούνταν να κατέβουν τρεις ή τέσσερις τσοπάνηδες μαζί. Αλλά πάλι τους έλειπαν. Δε μπορούσαν να καταλάβουν τι γινόταν.

Μια μέρα είχαν μαζί τους ένα παιδάκι, κι αυτό έπεσε μέσα σε ένα λάκκο και πήγαν και το βγάλαν το παιδί. Έτσι κατάλαβαν τι κάνανε οι Κανιανήτες...

Έκαναν ένα λάκκο βαθύ κι από πάνω βάζαν ψιλές βέργες με φρέσκο χορτάρι.

Όπως πέρναγε το κοπάδι, πήγαινε κανένα πρόβατο να φάει και έπεφτε μέσα.

Έτσι έκλεβαν το κοπάδι. Τότε βγάλαν και έλεγαν «να προσέχετε τους Κανιανήτες (τα καλά παιδιά!!!!)».

Έτσι κλέβαμε τα κυδωνια.

Μια φορά ο Τάκης και ο Γιώργος ο Χριστόπουλος και εγώ πήγαμε να κλέψουμε κυδωνια από το σπίτι του Βελέντζα, εκεί υπήρχε και ένα όπλο και είπα εγώ στο Γιώργο να το πάρει.

Μας είδε όμως μια γειτόνισσα και φώναξε τον αδερφό του Βελέντζα, τον Κώστα και του το είπε. Ο Γιώργος, από τον φόβο του πέταξε το όπλο και φύγαμε όλοι μαζί, αυτοί όμως ξεχάσανε τις τσάντες τους μέσα στο σπίτι.

Έτσι φύγαμε, γιατί σχολείο είχαμε το απόγευμα. Ο Βελέντζας όμως πήγε στον δάσκαλο και του είπε τι είχαμε κάνει στο σπίτι του.

Πήγαμε το απόγευμα στο σχολείο και ο δάσκαλος, που έκανε ότι δεν ήξερε τίποτα, φώναξε δυο χωροφύλακες που έτυχε να έρθουν στο χωριό και τους είπε τι είχαμε κάνει. Αυτοί ήρθαν μέσα στο σχολείο και φώναξαν ότι εδώ υπάρχουν κλέφτες και να βγουν έξω, επειδή δεν βγήκαμε από την τάξη βγάζουν ένα πιστόλι με σφαίρες και το βάζουν πάνω στην έδρα.

Δε θα ξεχάσω ότι στο πρώτο θρανίο καθόταν η Κωνσταντώ που κατουρήθηκε από τον φόβο της.

Τότε φώναζαν τα ονόματά μας και άρχισαν να μας ρωτάνε τι κάναμε.

Οι άλλοι δύο έριχναν όλο το βάρος σε μένα οπότε κι εγώ είπα του χωροφύλακα «μπάρμπα αυτοί μπήκαν μέσα στο σπίτι» και επειδή συνέχισαν να το αρνούνται του είπα «έχουν ξεχάσει τις τσάντες τους μέσα στο σπίτι». Τους ρώτησε που είναι οι τσάντες τους και επειδή δεν τις είχαν την πλήρωσαν αυτοί και εκεί που πήγαιναν για μαλλί βγήκαν κουρεμένοι.

Το θέμα όμως ήταν και μας είχε κάνει εντύπωση σε όλους η διαπαιδαγώγηση που χρησιμοποίησαν, δάσκαλος και χωροφύλακες, ώστε να βγάλουν πιστόλι και σφαίρες μπροστά σε παιδιά δημοτικού.

Η πείνα και τα πρόσφορα του παπά.

Εκείνο τον καιρό, πήγαινα μέσα στο ιερό και την ώρα της λειτουργίας βοηθούσα τον παπά.

Του έφερναν 30 έως 40 πρόσφορα κάθε φορά και ποτέ δεν μας έδωσε ένα πρόσφορο, ενώ ήξερε ότι πεινάγαμε. Εγώ όμως βρήκα τον φίλο μου τον Τάκη και από το παραθυράκι στο πίσω μέρος του Ιερού και του έδινα μερικά πρόσφορα.

Ο παπάς όμως, φαίνεται τα μέτραγε και έβλεπε ότι έλειπαν και είπε στον δάσκαλο που ήταν γαμπρός του, ότι του λείπουν πρόσφορα, αυτός βέβαια για να δικαιολογήσει την κατάσταση του είπε ότι μάλλον έχει κάνει λάθος.

Την επόμενη Κυριακή έδωσα πάλι στον Τάκη πρόσφορα, για να δώσει και στα άλλα παιδιά και επειδή ο παπάς πάλι το κατάλαβε και εμείς όμως θέλαμε να ξαναπάρουμε πρόσφορα αποφασίσαμε να μην μπαίνω πια εγώ στο ιερό, αλλά να μπαίνει να βοηθάει ο Τάκης και έτσι συνεχίσαμε να παίρνουμε πρόσφορα.

Ο αρκουδιάρης.

Θυμάμαι ακόμα, ότι ερχότανε στο χωριό ένας γύφτος με μια αρκούδα που την έλεγε Κυρά Μαριώ και όταν χτύπαγε το ντέφι αυτή σηκωνόταν στα πίσω πόδια της και έκανε ότι χορεύει και ο κάθε ένας από το χωριό του έδινε ότι είχε.

Σε κάποιες γυναίκες ο γύφτος έλεγε ότι το μαλλί της αρκούδας ήταν καλό για την βασκανία και για να μην τις πιάνει το μάτι και αυτές του ζητούσαν λίγο μαλλί και του δίναν και κάνα φράγκο.

Ο γύφτος είχε και άλλο κόλπο για να βγάξει χρήματα. Όταν κάποιου λοιπόν του πονούσε η μέση έβαζε την

αρκούδα και καθόταν πάνω του και τάχα περνούσε ο πόνος.

Έτσι λοιπόν όταν είχε τελειώσει την παράσταση μια φορά και έφευγε προς το Γαρδίκι όταν έφτασε στα Ρουλέϊκα βγήκε η μάνα του Ρουλιομήτρου, του είπε ότι πονάει η μέση της και για να βάλει την αρκούδα να κάτσει πάνω της και να γιατρευτεί. της ζήτησε 2 δραχμές.

Έπεσε μπρούμυτα κάτω, κάθεται η αρκούδα πάνω της και άρχισε να την πατάει στη μέση, αλλά εμείς που ήμασταν πιο πέρα είδαμε τι έκανε ο γύφτος, που κρυφά την πατούσε με το πόδι του πιο δυνατά οπότε η γριά του έλεγε «πάρτη πάρτη δεν αντέχω άλλο» και ο γύφτος της απάνταγε «τάξτης κάτι για να κατέβει».

Έτσι κι αυτή, μιας και δεν είχε λεφτά είπε ότι θα του δώσει ένα καρβέλι ψωμί, έτσι ο γύφτος κατέβασε την αρκούδα του έδωσε το καρβέλι ψωμί και ο γύφτος έφυγε.

Τα παπούτσια GOOD YEAR

Δεν θα ξεχάσω ακόμα, τις ιστορίες με τα λάστιχα από τις ρόδες των αυτοκινήτων που είχαμε πάρει από τους Εγγλέζους.

Οι χωριανοί κόβανε το πλαϊνό του λάστιχου και το κάνανε παπούτσι αφότου βάζανε ένα λουρί πάνω σαν πέδιλο. Στο πλάϊ είχε τα γράμματα της μάρκας και όταν πατούσες στην λάσπη φαίνονταν τα γράμματα.

Έτσι κάποια φορά ήμουν με τον παππού μου τον Αριστίδη τον Κοτσιμπο στην Παναγία του Αγίου Βασίλη σε ένα μέρος πολύ ανώμαλο και πετρώδες, εκεί λοιπόν είχε πατήσει κάποιος και είχαν αποτυπωθεί τα γράμματα στο χώμα και 2 Εγγλέζοι που είχαν παραμείνει στην Ελλάδα είδαν τα γράμματα και προσπαθούσαν να καταλάβουν πως ανέβηκε αυτοκίνητο εκεί επάνω και με νοήματα ρωτούσαν τον παππού μου γι' αυτό, ο οποίος έβγαλε ένα τέτοιο πέδιλο που φορούσε και τους έδειξε τα γράμματα που είχε από κάτω και τότε κατάλαβαν πως είχε γίνει.

Η πείνα και οι φωλιές των πουλιών.

Στο χωριό τον καιρό της πείνας έψαχνα για φωλιές πουλιών μαζί με πολλά άλλα παιδιά αλλά περισσότερο με τον Αποστόλη τον Κόντο, που όταν βλέπαμε ότι είχαν γεννήσει παρακολουθούσαμε πότε θα έβγαιναν τα πουλάκια και όταν μεγάλωναν λίγο τα παίρναμε τα ξεπουπουλιάζαμε και τα ψήναμε για να τα φάμε.

Μια μέρα που ψάχναμε για φωλιές βρήκα ένα παγούρι με λουρί αλλά επειδή ο Αποστόλης ήταν μεγαλύτερος από εμένα το πήρε, εγώ στεναχωρήθηκα και επειδή είχα πάντα μαζί μου ένα ξυράφι, γιατί μου άρεσε να σκαλίζω πάνω σε ξύλα με αυτό και επειδή δεν μου έδινε το παγούρι προσπάθησα να κόψω το λουρί και να το πάρω αλλά καταλάθος τον χτύπησα στο στήθος.

Έφυγε και πήγε και το είπε στον πατέρα μου και εγώ αποφάσισα ότι έπρεπε να τον περιποιηθώ κατάλληλα.

Μια μέρα ψάχναμε πάλι για φωλιές, πάνω σε ένα δέντρο 3-4 μέτρα ψηλό, είχε φωλιά ένα μεγάλο πουλί έτσι υποθέσα-

με ότι θα έχει μεγάλα πουλάκια και θα φάμε καλά.

Ανέβηκα επάνω και είδα ότι ένα μεγάλο φίδι είχε φάει τα πουλιά και είχε κουλουριαστεί μέσα στη φωλιά, φοβήθηκα αλλά δεν το έδειξα, έτσι κατέβηκα και του είπα ότι είναι πάνω η μάνα των πουλιών που είναι μεγάλη και φοβάμαι και να ανέβει αυτός. Ανέβηκε και την ώρα που έβαλε το χέρι του για να πιάσει τη μάνα κουλουριάστηκε το φίδι στο χέρι του, από το φόβο του έπεσε από το δέντρο φωνάζοντας τι ήταν αυτό που μου έκανε και το έβαλε στο τρέξιμο.

Οι παιδικές ζαβολιές.

Δεν θα ξεχάσω όταν, στη γιορτή των 12 Αποστόλων, ήρθε ένας από την Κοκοβίτσα να πουλήσει κεράσια που τα είχε σε 2 κασόνια φορτωμένα πάνω σε έναν γαίδαρο.

Ο φίλος μου ο Τάκης ο Χριστόπουλος, από την λιγούρα του, πήγε και πήρε 2-3 κεράσια για να φάει, τότε ο Τσαμτσούρης, αυτός που πούλαγε τα κεράσια, χτύπησε τον φίλο μου στο χέρι με ένα καμουτσίκι, και εγώ για να τον εκδικηθώ, είπα στον φίλο μου να φέρει ένα τσιγάρο το ανάβω και το ρίχνω στο αφτί του γαϊδάρου, ο οποίος από τον πόνο άρχισε να κυλιέται κάτω σπάζοντας τα κασόνια με τα κεράσια και κάνοντας τον άνθρωπο να τραβάει τα μαλλιά του.

Τα μεταλλεία.

Θυμάμαι όταν αρχίσαν τα μεταλλεία. Άρχισαν από την Παλιοτάρατσα δίπλα στα σπίτια των Μανουκαίων. Εκεί είχαν κάνει ένα μεγάλο τούνελ και ρίχνανε φουρνέλα. Σειόταν όλο το χωριό και δημιουργούνταν ρωγμές στα σπίτια.

Πρώτη φορά είδαμε εμείς οι πιτσιρικάδες αυτοκίνητο.

Έρχονταν και φορτώνανε για να πάνε στην Ιτέα. Εμείς οι πιτσιρικάδες σκαρφαλώναμε στην καρότσα και έτσι κρεμασμένοι πηγαίναμε μέχρι τα Παλιούρια.

Λόγω των ζημιών των σπιτιών, μεταφέρανε τα μεταλλεία στο βουνό Άγιος Βασίλης και το είχαν κάνει σε τρία επίπεδα. Από το ένα κατέβαζαν τα ορυκτά στα Παλιούρια με βαγονέτα, ακόμη φαίνεται που ήταν οι ράγες.

Στα Παλιούρια είχαν κάνει ένα κτίριο σαν λούκι που φορτώνανε τα αυτοκίνητα.

Στα μεταλλεία δούλευε πολύς κόσμος, από τα Καστέλια, το Οινοχώρι, το Σκλήθρο και τα άλλα χωριά.

Όταν τα μεταλλεία τα είχαν οι Γερμανοί, εκτός από το μεροκάματο, δίνανε στους εργάτες και διάφορα τρόφιμα, όπως τουρσιά, ντομάτες, πιπεριές κ.α., που για την εποχή ακόμα στην Αθήνα ήταν είδη πολυτελείας, ενώ όταν αφεντικό ήταν ο Ηλιόπουλος δεν τους έδινε τίποτα, ενώ εκμεταλλευόταν όλη την περιουσία του χωριού, αλλά και οι χωριανοί μου δεν διεκδίκησαν ποτέ κάτι από αυτόν, γιατί κάποιοι από αυτούς έπαιζαν άσχημο παιχνίδι και κυνηγούσαν όποιον μιλούσε εναντίον της εταιρείας, σε αντίθεση με τους κατοίκους του Οινοχωρίου, που ούτε ζημιές πάθανε, που δεν έδωσαν για εκμετάλλευση, στα μεταλλεία, ούτε το 20% των περιουσιών τους και που τελικά πήραν και αρκετά χρήματα.

Ο Μανώλαρος και το κάψιμο του Ιούδα.

Εκεί στα μεταλλεία είχαν φέρει δύο ειδικούς από τη Μήλο. Ο ένας λεγόταν Μπαμπίλης και ο άλλος Μανώλαρος και ήταν ο υπεύθυνος για το φόρτωμα. Εκεί στα Παλιούρια του είχαν φτιάξει κι ένα σπίτι για να μένει.

Ο Μανώλαρος έφτιαχνε την Μεγάλη Βδομάδα τον Ιούδα. Είχε πάρει πουκάμισο, παντελόνι, κάλτσες κι ένα σκούφο. Τα γέμισε με άχυρα και τα κρέμασε σε μια κολώνα δίπλα στην εκκλησία και τη Μεγάλη Παρασκευή όταν τελείωσε ο Επιτάφιος έβαλε φωτιά κι έκαψε τον Ιούδα. Αυτό ήταν το έθιμο της πατρίδας του

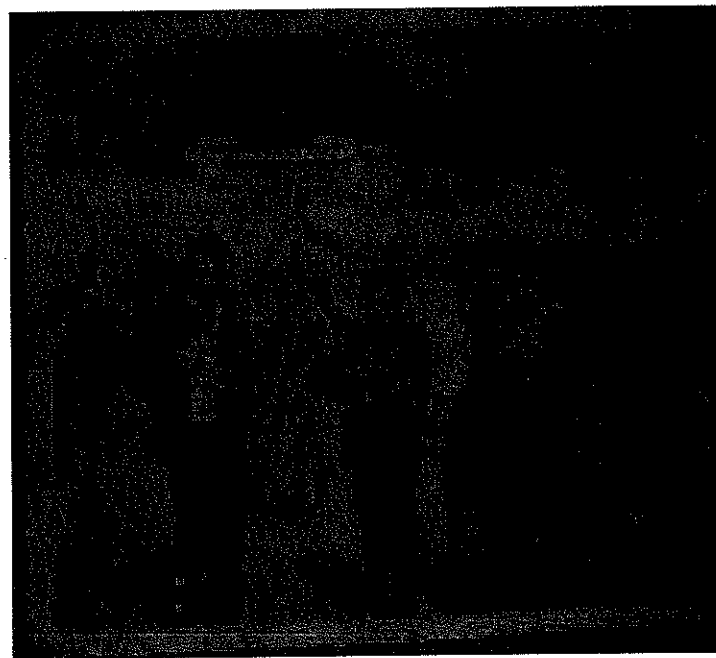
Το πρώτο μαγαζί στο χωριό.

Τότε στο χωριό μας, υπήρχε ένα σπιτάκι, εκεί που είναι το σπίτι του παπά-Θανάση και το πήρε ο Παναγιώτης Κολλήγας και το έκανε μαγαζάκι αλλά για λίγο διάστημα.

Μετά το πήρε ο Βελέντζας και το έκανε κρεοπωλείο και ψητοπωλείο και κάθε Σάββατο και Κυριακή έψηναν αρνιά, κοντοσουβλια κι άγιος ο Θεός! Έρχονταν χωριανοί από όλα τα γύρω χωριά. Μέχρι όργανα είχε και καταλαβαίνεις τι γινόταν! Ευτυχία μεγάλη στο χωριό. Έτσι ξεχνούσαν όλα τα προβλήματα.

Από το Γαρδίκι ερχόνταν και δύο οργανοπαίχτες, ο Κατσαλύρας, που έπαιζε κλαρίνο, και ο Κωτούλας, που έπαιζε νταούλι.

Εγώ από μικρός πάντα μου άρεσε να ακούω και μέσα από τα τραγούδια τους έβγαζα νοήματα, πολλά από αυτά μου χρειάστηκαν στην ζωή.

Η ορχήστρα της εποχής μου

Το χωριό μας, εκείνη την εποχή, είχε βγάλει και τους καλύτερους χορευταράδες της περιοχής, τον Χριστόπουλο τον Ταξιάρχη, τον Κομπολό τον Παναγιώτη, τον Λιαροκαπή τον Θύμιο και τον Σόλια τον Θανάση, που όπου πήγαιναν γινόταν μεγάλο γλέντι.

Ο πόλεμος.

Τηλέφωνο τότε υπήρχε μόνο στο σχολείο. Κάποια μέρα χτυπάει το τηλέφωνο, το σηκώνει ο δάσκαλος και μας λέει:
- Μας κήρυξε τον πόλεμο η Ιταλία...

Όταν ήταν κάποιο σημαντικό γεγονός έπρεπε να χτυπήσουν την καμπάνα της εκκλησίας, έτσι λοιπόν μου λέει ο δάσκαλος:

- Θεμιστοκλή πήγαινε να χτυπήσεις την καμπάνα!

Ενώ οι άλλοι έπρεπε να ειδοποιήσουν πόρτα - πόρτα ότι είχε γίνει γενική επιστράτευση.

Ήταν περίπου είκοσι άτομα για επιστράτευση και άρχισαν να φεύγουν για το σταθμό του Μπράλου.

Δε θα ξεχάσω ποτέ τον ενθουσιασμό τους και τα τραγούδια που έλεγαν, που μόνο σε γάμους και σε πανηγύρια είχα ακούσει.

Ο σιδηροδρομικός σταθμός του Μπράλου

Έρχονταν για το σταθμό από το Οινόχωρι, το Σκλήθρο και όλη την Ορεινή Παρνασσίδα και περνούσαν απέναντι στο Κυριάκι για το σταθμό και όλοι μαζί τραγουδούσαν.

Άρχισε ο πόλεμος. Το σχολείο σταμάτησε γιατί πήγε και ο δάσκαλος στον πόλεμο.

Το χωριό περίμενε τον Ηλία με μεγάλη ανυπομονησία. Ήταν ο ταχυδρόμος που όταν ερχόταν στο χωριό σφύριζε με

μια καραμούζα που κρατούσε για να τον ακούσουν όλοι και έτσι να πάρουν γράμμα ή ακόμα να δώσουν γράμμα.

Δυστυχώς δεν πέρασε πολύς καιρός και ήρθαν κακά χαμπέρια. Σκοτώθηκε ο Νίκος ο Χριστόπουλος ο άντρας της Καραμπετσογιωργίτσας, που τότε ήταν έγκυος. Άσχημα τα πράγματα. Αργότερα σκοτώθηκε κι ο Βαγγέλης Κουνούπης του Πέτρου και σε λίγο τραυματίας από κρυοπαγήματα ο Ρούλιας ο Μπουρλούκης.

Ο βομβαρδισμος στο Οινοχώρι.

Εδω θα σας πω για την ημέρα που ήρθαν 2 αεροπλάνα και κάνανε γύρους πάνω από το οινοχώρι, το Σκλήθρο, την Κουκουβίστα και παρακολουθούσαν τους αντάρτες.

Στο Οινοχώρι μόλις είχε τελειώσει η εκκλησία και ο κόσμος είχε βγει στο προάυλιο, το αεροπλάνο νομίζοντας ότι είναι αντάρτες άρχισε να πυροβολεί και έγινε πολύ μεγάλη ζημιά στο χωριό, σκοτώθηκαν αρκετοί ανάμεσά τους και ο συγχωριανός μας ο Δημητρης ο Καψής, είχαμε επίσης και πάρα πολλούς τραυματίες.

Η κατοχή.

Τελείωσε ο πόλεμος και ήρθε η κατοχή. Το χωριό ερήμωσε, δουλειές δεν υπήρχαν, φτώχεια μεγάλη.

Οι Γερμανοί θέλανε τα ορυκτά που έβγαζαν από τα μεταλλεία.

Ήρθε ένας Γερμανός και ύψωσε τη γερμανική σημαία στο μηχανοστάσιο. Αυτός λεγόταν Ρεξ. Αυτός βέβαια έμεινε για λίγο γιατί μετά ήρθε άλλος ο Ριχάρδος.

Όσο ήταν Γερμανός στο χωριό, δεν πατούσε το πόδι του Ιταλός. Αυτοί ήταν στο Πουρναράκι και φυλούσαν την γέφυρα της Παπαδιάς.

Το μεταλλείο δούλευε κι ο κόσμος έβγαζε το ψωμάκι του, αλλά ήρθε η καταστροφή. Οι αντάρτες καταστρέψαν όλα τα μηχανήματα.

Ο Ριχάρδος έμενε στο σπίτι του Σολιόγιαννου και ήταν εκεί την ώρα που ήρθαν οι αντάρτες και κατέβασαν τη

γερμανική σημαία και την ποδοπατούσαν. Ογδόντα χρόνια έχουν περάσει κι ακόμα βλέπω στα μάτια μου το βλέμμα του. Μόλις ανεβάζανε την ελληνική σημαία κάθονταν προσοχή και χαιρετούσε.

Οι αντάρτες που κατάστρεψαν τα μεταλλεία, είχαν αρχηγό κάποιον Νικηφόρο και δέχτηκαν να μην πειράξουν τον Ριχάρδο, για χάρη του προέδρου του χωριού Παναγιώτη Κουνούπη, που τους παρακάλεσε, για να μην κάνουν μετά κακό στο χωριό οι Γερμανοί.

Μόλις έφυγαν οι αντάρτες, έπρεπε να φυγαδευτεί ο Ριχάρδος, μήπως και μετανιώσουν και επιστρέψουν να τον πάρουν. Έτσι ο Σολόγιαννος, που είχε τα κλειδιά του σχολείου, αφού είπε ψέματα στην γυναίκα του, ότι θα τον πάει τάχα στο σταθμό που ήταν και οι άλλοι Γερμανοί, τον έκρυψε όλη την νύχτα στο σχολείο.

Πράγματι οι αντάρτες επέστρεψαν και έψαχναν τον Ριχάρδο, αλλά έφυγαν μόλις τους είπαν ότι πήγε στο σταθμό.

Την άλλη μέρα ήρθαν οι γερμανοί, μαζεύτηκε το χωριό, μίλησε ένας Γερμανός βαθμοφόρος και είπε:

- Αυτά τα καταστρέψατε, ευτυχώς δεν πειράξατε τον Ριχάρδο. Αλλά ότι καταστρέψατε δεν πρόκειται να ξαναφτιαχτεί. Και πράγματι δεν ξανάγιναν ποτέ.

Μετά άρχισαν να έρχονται οι Ιταλοί για πλιάτσικο.

Μια φορά ήρθαν δύο Ιταλοί στο χωριό και δε θα ξεχάσω το ένα παλικάρι, ήτανε δεν ήτανε είκοσι ετών που μιλούσε άπταιστα Ελληνικά και όταν τον ρώτησαν πως είναι δυνατόν να μιλάει τόσο καλά είπε πως ο πατέρας του ήταν καπνέμπορος που έπαιρνε καπνά από τη Ελλάδα και του τα είχε μάθει.

Πήγανε στα Μερμεραίικα και εμείς οι πιτσιρικάδες από κοντά στους Ιταλούς γιατί μας δίνανε καμιά γαλέτα.

Από την Ανδριτσοκατερίνη αγοράσανε αυγά και δύο κότες.

Η ώρα ήταν περασμένη και έφυγαν για να πάνε στον καταυλισμό τους, από το Μακρύ Χωράφι για Δεντροπούλι.

Όταν περνούσαν από το Μακρύ Χωράφι ήταν εκεί ένα κοπάδι πρόβατα. Ο Θύμιος ο Γεωργίου μαζί με τον Ανδρέα τον Ζαρλονίκο όταν είδαν τους Ιταλούς κρύφτηκαν και μόνο τα σκυλιά γάβγισαν τους Ιταλούς.

Όταν φτάσαν στο Δεντροπούλι εκεί που υπήρχε ένα εικονοστάσι, σκότωσαν τον έναν Ιταλό, αυτό το όμορφο μικρό παλικάρι που ήξερε τα Ελληνικά. Τον άλλον τον τραυμάτισαν στο χέρι και πήγε στον καταυλισμό και τους ενημέρωσε για τον θάνατο του άλλου. Βέβαια είπε πως δεν είδε κανέναν παρά μόνο τα σκυλιά.

Οι Ιταλοί το κατάλαβαν και έπιασαν και τον Θύμιο και τον Αντρέα και άρχισαν να πυροβολάνε κοντά στο κοπάδι.

Το χωριό ανάστατο έτρεχε να δει τι έγινε. Ο Ζαρλοτάσος, ο Τάσος ο Κοτσιμπός, μου είπε να χτυπήσω την καμπάνα γιατί νομίζανε ότι ήταν κλέφτες στα πρόβατα.

Ο Τάσος με ένα ξύλο στο χέρι και ο Βασίλης ο Κολίγας με ένα όπλο μόλις έφτασαν στη γωνία προς το γεφύρι συνάντησαν δύο Ιταλούς και ο Τάσος χτύπησε τον ένα με το ξύλο κι ο Ιταλός τον πυροβόλησε στο μάτι. Εγώ ήμουν τρία μέτρα μακριά και παρακολουθούσα που έτρεχε το αίμα του σαν πίδακας και αμέσως έτρεξα στο χωριό με τον Κολίγα. Ξοπίσω μας και τριάντα Ιταλοί. Πρόεδρος θυμάμαι ήταν ο Παναγιώτης ο Κουνούπης.

Σαν πρόεδρο τον παραδεχόμουν γιατί και στους Γερμανούς και στους Ιταλούς έπαιξε μεγάλο ρόλο.

Ο Ιταλός είπε στον πρόεδρο πως θα κάψουν το χωριό και ο πρόεδρος με έστειλε να ειδοποιήσω τον μπάρμπα-Πέτρο τον Κουνούπη, που ήξερε ιταλικά, για να συνεννοηθεί μαζί τους αλλά αυτός δεν ήρθε γιατί είχε σκοτωθεί λίγες μέρες πριν, από αυτούς ο γιός του ο Βαγγέλης στην Αλβανία.

Πήγαινε μου λέει μαζί με τον Ιταλό αλλά τότε γύρισε ο Ιταλός και τον κλώτσησε. Από αυτό το χτύπημα τέλειωσε η ζωή του.

Πήγαμε στον αξιωματικό και συνεννοηθήκαμε, να μην κάψουν το χωριό, αφού είχε κρατούμενους τους δύο χωριανούς, το Θύμιο και τον Αντρέα με χειροπέδες. Ο αξιωματικός ήταν «καλός» και δεν έκαψε το χωριό, αλλά μετά από λίγες μέρες τους εκτέλεσε στο σταθμό του Μπράλου και ειδοποίησαν να πάνε να τους πάρουνε.

Δε θα ξεχάσω που τους φέρανε στο χωριό με κουβέρτες πλημμυρισμένες στο αίμα.

Το νεκροταφείο τότε ήταν κάτω από τους Αγίους Αποστόλους.

Όταν γινόταν ο πόλεμος στην Αλβανία, στο Πουρναράκι ήταν στρατός εγγλέζικος που φύλαγε τη γέφυρα της Παπαδιάς και όταν ήρθαν οι Γερμανοί τους κυκλώσανε και όσοι δε σκοτώθηκαν γυρνούσαν στα χωριά. Η διαταγή ήταν όποιος περιθάψει ή κρύψει Εγγλέζο είχε ποινή θανάτου.

Ο παππούς έκρυβε τρεις, σε ένα χωράφι στον Άγιο Βασίλη, κοντά στο Νερό της Φτελιάς, τους πήγαινα τρόφιμα με ένα γαϊδουράκι και με έστελνε με την πρόφαση ότι είναι εργάτες αυτοί για να μην γνωρίζω ότι ήταν Εγγλέζοι. Ο ένας ήξερε Ελληνικά και μετά από δυο μήνες που γινόταν αυτή η δοσοληψία με τους δήθεν εργάτες ο παππούς δε με ξανάστειλε και όταν τον ρώτησα γιατί μου είπε ότι τελείωσαν οι εργάτες κι ότι αυτός είχε μείνει πολύ ευχαριστημένος.

Όταν φύγαν οι Εγγλέζοι τους κυνήγησαν οι Γερμανοί και θυμάμαι ότι μετά πήγαν οι χωριανοί και πήραν από τις σκηνές τους ότι είχαν: τρόφιμα, κονσέρβες, κουβέρτες και διάφορα άλλα. Το πανί από τις σκηνές το έκαναν φόρμες, ρούχα και διαφορά άλλα παντελόνια, βέβαια γίνονταν πάρα πολύ σκληρά ρούχα σχεδόν αλύγιστα.

Μια Κυριακή θυμάμαι, ήρθαν στο χωρίο 2 Ιταλοί και ζήτησαν τον παπά γιατί θέλανε να πάρουν τα πρόσφορα από την εκκλησία, εγώ τους είπα ότι ο παπάς είναι από τα Καστέλια και μένει εκεί.

Τότε παρουσιάστηκε ένας άλλος παπάς από ένα άλλο χωρίο και εκείνοι νομίζοντας ότι τους έλεγα ψέματα, ο ένας Ιταλός μου έδωσε 2 σφαλιάρες που νόμιζα ότι τρακάρανε η Γκιόνα με τον Καλλίδρομο. Πιάσανε και χτύπησαν και τον παπά.

Οι Ιταλοί ζήτησαν ούζο και τους πήγα στο Τριβολομιχάλη το μαγαζί, δεν έφυγα από την πόρτα αλλά πήδηξα από τον φράκτη, πήγα στον παππού μου και του είπα τι έπαθα και αυτός μου είπε να μην ξανακατευτείς.

Άλλη φορά πηγαίναμε στον καταυλισμό των Ιταλών και μας δίνανε γαλέτες αλλά μας είπανε ότι για να μας δώσουνε γαλέτες θέλουν να τους πάμε πατάτες.

Τους πήραμε και τους πήγαμε στο περιβόλι του Καρατσαναποστόλη. Αυτός όμως ήταν στο περιβόλι και μόλις μας είδε με τους Ιταλούς φοβήθηκε και μπήκε σε έναν πλάτανο με μια μεγάλη κουφάλα. Εμείς βγάλαμε πατάτες με τους Ιταλούς και μετά πήγαμε στον καταυλισμό τους για να μας δώσουν τις γαλέτες.

Μας τις έδωσαν και φύγαμε για το χωριό.

Εκεί όμως ο Καρατσαναποστόλης, είχε γεμίσει ένα κάρο με πέτρες και μας περίμενε στην εκκλησία όπου θα περνούσαμε, και μόλις μας είδε άρχισε να μας χτυπάει.

Εγώ νευριασμένος του είπα ότι «αύριο θα σε πάω στους Ιταλούς και θα σε κρεμάσουν». Ο άνθρωπος σταμάτησε να πετάει πέτρες, έφυγε και πήγε στο σπίτι μου, στη μάνα και στον πατέρα μου, και τους είπε τα κατορθώματά μου.

Μόλις εγώ πήγα σπίτι και άνοιξα την πόρτα τον βλέπω και πήρα πολύ μεγάλο φόβο, γιατί ήταν ο πιο ζόρικός του χωριού αυτός όμως, μέσα στον φόβο του μου είπε «μπράβο καλά κάνατε, δικά μας παιδιά είναι οι Ιταλοί».

Μετά από χρόνια με ρώτησε αν θα το έκανα αυτό που του είπα και του απάντησα ότι με το μυαλό που είχα τότε προκειμένου να γλυτώσω θα το έκανα.

Τα Κανιανίτικα καπνά.

Στα Καστέλια ασχολούνταν με καπνά και οικονομικά στέκονταν καλύτερα από όλα τα άλλα χωριά, έτσι αποφασίσανε να βάλουν και οι Κανιανίτες καπνά τα οποία αποδείχθηκαν καλύτερα από τα Καστελιώτικα αλλά όταν ήρθε ο έμπορας με την επιτροπή και την αστυνομία έφεραν τα καπνά στο κοινοτικό γραφείο και τους έριξαν πετρέλαιο και τα έκαψαν. Ήταν δάκτυλος των Καστελιωτών.

Οι γυναίκες και στα καπνά

Οι Εγγλέζοι.

Η κατοχή τελειώνει και έρχονται οι «φίλοι μας» οι Εγγλέζοι και περνούσαν από τα χωριά. Στο δικό μας ήρθαν καμία δεκαπενταριά, άφησαν το αυτοκίνητο στα Παλιούρια και πήγαιναν σαν σε παρέλαση φορώντας φούστες γιατί ήταν Σκωτσέζοι.

Έφεραν μαζί τους και την γκάιντα και όταν έφτασαν στο κοινοτικό γραφείο μαζεύτηκε κόσμος, άντρες και γυναίκες και μια γυναίκα ρώτησε τι είναι αυτοί όλοι;
-Στρατιώτες; Αλλά με φούστες; πως γίνεται. Μάλλον παλιοπου..νες είναι, τις έχω ξαναδεί όταν πήγα στη Λαμία!

Μερικά από τα θύματα της κατοχής.

Στην κατοχή χάσαμε καλούς ανθρώπους: τον Ευθύμιο Καλέμο το δάσκαλο, το Θανάση Ιωάννου Γαλάνη αρχιφύλακα στην αστυνομία, τον Κώστα Αλεξάνδρου Γαλάνη και μαζί με τους τρεις αυτούς και ο Ευθύμης Καψής (ο δάσκαλος) ο μόνος που γλύτωσε την εκτέλεση.

Για μένα ο Καψής ήταν πολύ σπουδαίος και σημαντικός γιατί με συμβούλεψε, πολλές φορές.

Μετά από ημέρες μάθαμε ότι εκτέλεσαν τους τρεις που είχαν πάρει από το χωριό και που τελικά γλίτωσε ο Καψής.

Ο καλόγερος και ο Άγιος Πολύκαρπος.

Τότε επειδή ο κόσμος ήταν πιστός και πολύ θρησκευόμενος, έκαναν προσευχές για να βρέξει γιατί υπήρχε μεγάλη ανομβρία και παρουσιάστηκε στα χωριά ένας καλόγερος με μια εικόνα του Αγίου Πολυκάρπου.

Έτσι πήγαμε και την πήραμε με τη σειρά μας από το Γαρδίκι στο δικό μας το χωριό, ο παπάς την κρατούσε, οι χωριανοί ακολουθούσαν κι εγώ είχα το θυμιατό.

Όταν φτάσαμε στην Παλιοτάρατσα, έρχονται με μια μοτοσικλέτα δύο Γερμανοί, εγώ που ήμουν κοντά στον καλόγερο είδα ότι όταν τους είδε έβγαλε από τη ζώνη ένα πιστόλι που είχε και το έκρυψε στα πουρνάρια και αφού μας προσπέρασαν το πήρε και πήγαμε κατευθείαν στην εκκλησία όπου έκανε τρισάγιο.

Είπα στον παππού ότι ο καλόγερος είχε πιστόλι και μου είπε να κλείσω το στόμα μου να μην το γνωρίζει κανείς.

Πέρασε καιρός και φέρνανε από την Αθήνα ανθρώπους που τους κατηγορούσαν ως αντιφρονούντες σύμφωνα με τις ιδεοληψίες τους και ήθελαν να τους βάλουν στην εκκλησία κι επειδή τα κλειδιά τα είχε ο Αποστόλης ο Κόντος, έστειλαν εμένα να τα πάρω.

Τότε κατάλαβα ότι ο καλόγερος ήταν ο αρχηγός τους και τον είχαν βάλει να εκδικηθεί για τα παλικάρια που πήγαν άδικα.

Ο εμφύλιος.

Μετά την απελευθέρωση, ήρθε ο καταραμένος εμφύλιος, αδερφός σκότωνε τον αδερφό, συγγενής τον συγγενή, φίλος τον φίλο.

Τα γύρω βουνά, Παύλιανη, Κουκουβίστα κ.α., γέμισαν αντάρτες, από όλα τα χωριά Μπράλο, Παλιοχώρι κ.α., τους μάζευαν πράγματα και ο υπεύθυνος για την διανομή, μάζευε χωριανούς που είχαν ζώα για να τα μεταφέρουν.

Ο πατέρας μου έστειλε αρκετές φορές εμένα, με το γαίδαρο να φορτώσω και να μεταφέρω πράγματα στους αντάρτες γιατί αυτός φοβόταν για τον εαυτό του. Μία από αυτές, φόρτωσα δύο τσουβάλια, για την Κουκουβίστα, το ένα όμως άνοιξε και είδα ότι είχε στρογγυλά κεφαλοτύρια το λιγότερο 5οκάδες το καθένα. Γούρλωσα τα μάτια από την έκπληξη και από την πείνα και όταν φτάσαμε στην Παλιοράχη, έκρυψα ένα κεφαλοτύρι για να το πάρω όταν θα γύριζα. Σε όλη την διαδρομή έτρεμα μήπως και τα είχαν μετρημένα, αλλά τα παράδωσα, έφυγα και γύρισα και πήρα το τυρί, μεγάλο πανηγύρι μετά δεν σας λέω τίποτα.

Το φιλότιμο και η αγάπη των συγχωριανών μας.

Οι συγχωριανοί ήταν άνθρωποι αγνοί και φιλότιμοι και βοηθούσαν ο ένας τον άλλον. Θυμάμαι, όταν είχαν κλέψει το βόδι του Βελέντζα, το βόδι που χρησιμοποιούσαν για να οργάνουν τα χωράφια, αφού δεν υπήρχαν τρακτέρ.

Σκέψου χωρίς βόδι, ο άνθρωπος θα πεινούσε.

Αντάμωσαν λοιπόν στο Καλιγωμένο Αλώνι που ήταν μέρος συνάντησης για τον παππού μου το Γιάννη τον Καδόγιαννο, το Γιώργο τον Μανούκο, το Βασίλη το Ρούλια, το Γιώργο τον Κολίγα και τον Καραπιπέρη.

Συζήτησαν για το κακό που είχε πάθει ο Βελέντζας και πήραν ομόφωνα την απόφαση, την Κυριακή να πουν στον παπά να βγάλει δίσκο στην εκκλησία για να αγοράσουν βόδι για τον Βελέντζα πράγμα που έτσι κι έγινε, μαζί με τα χρήματα που μάζεψαν και τη δεύτερη Κυριακή.

Έτσι ήταν και οι γυναίκες, αγαπημένες μεταξύ τους. Ευπνούσαν, έλεγαν καλημέρα η μία στην άλλη και μετά αν είχαν κάποια ανάγκη, ζητούσε παράδειγμα η Χαρίκλεια,

μήπως έχεις λίγο προζύμι γιατί το δικό μου χάλασε και θέλω να ζυμώσω, ή η Βασίλω μήπως έχεις λίγο ψωμί να μου δώσεις ώσπου να βγει το δικό μου και της το έδινε αμέσως και με αγάπη, αφού αύριο αυτή θα είχε κάποια ανάγκη.

Τότε ζύμωναν από δέκα καρβέλια η κάθε γυναίκα, ανάλογα με την οικογένεια που είχε βέβαια και στο τέλος κρατούσαν λίγο ζυμάρι, το πλάθανε σαν πίτα, του έβαζαν τυρί, όποτε είχαν, το διπλώνανε και το ψήνανε, κάτι σαν την σημερινή σκεπαστή πίτσα και το έλεγαν **Βιταλιά**. Το μόνο που δεν είχαν σκεφτεί ήταν να του βάλουν και λίγο παστό χοιρινό αντί για ζαμπόν.

Η καλύτερη παπάρα.

Όταν μας έστελναν να φυλάξουμε τα πρόβατα, το μόνο που μας έδιναν για φαγητό, ήταν ένα ξερό κομμάτι ψωμί. Εγώ το βουτούσα στο ποτάμι για να μαλακώσει, για γάλα ούτε να το σκεφτώ, γιατί δεν έχω πει ποτέ μου.

Ο φίλος μου όμως ο Αποστόλης ο Μιρμήρης, που βοσκούσαμε μαζί τα γίδια, μου είπε με παράπονο: «α και να χαμε λίγο γάλα, τι καλά που θα τανε». Πιάσε μωρέ, του λέω, την κατσίκα από τα κέρατα και κράτα την, την κράτησε και εγώ πήρα το ψωμί του με το ένα χέρι και με το άλλο έπιασα το μαστάρι της και έριξα γάλα πάνω στο ψωμί. Μόλις μαλάκωσε αρκετά του το έδωσα, το έφαγε και φώναξε: « η καλύτερη παπάρα που έχω φάει».

Η πείνα βλέπεις σε κάνει πολυμήχανο.

Η ΕΟΝ.

Όταν πρωθυπουργός ήταν ο Μεταξάς. Είχε μια οργάνωση, όπως είναι οι σημερινοί πρόσκοποι. Λεγόταν ΕΟΝ (Ελληνική Οργάνωση Νεολαίας).

Έφεραν στο χωριό από ένα μπλε σορτσάκι, ένα μπλουζάκι και μπερέ με κεφαλαία γράμματα ΕΟΝ, για τα παιδιά που θα έκαναν παρέλαση στις 8 Μαΐου στη γιορτή του Οδ. Ανδρούτσου στη Γραβιά, με ομαδάρχη το Βασίλη Κολίγα. Ο ομαδάρχης, μας μάθαινε βηματισμό στο Καλιγωμένο Αλώνι.

Πριν αρχίσει η παρέλαση (η φωτογραφία είναι από το διαδίκτυο)

Θυμάμαι ότι πήγαμε με τα πόδια στην Γραβιά για τη γιορτή «Το Χάνι της Γραβιάς» και μου έδωσαν να φορέσω τη στολή με τη σφραγίδα της ΕΟΝ.

Πως έβγαζαν τα ονόματα των χωριανών.

Όταν ρώτησα τον παππού μου γιατί τον έλεγαν Καδόγιαννο μου είπε ότι το Σεπτέμβρη που μάζευαν τα σταφύλια και έκαναν το μούστο αυτός είχε φτιάξει μία κάδη που έπαιρνε χίλιες οκάδες κι έτσι από τότε τον αποκαλούσαν οι συγχωριανοί του Καδόγιαννο.

Για το όνομα του Καραπιπέρη, μου είπε πως κάποτε είχε πάρει σπόρο για πιπέρια και έκανε τις μεγαλύτερες από όλες τις πιπεριές και έτσι του έδωσαν αυτό το όνομα.

Για τον Γιώργο το Μανούκο, που πήρε το παρατσούκλι Βελέντζας μου είπε πως τον φώναζαν έτσι, επειδή φτιάχνανε βελέντζες, όπως τώρα κουβέρτες, μόνο που ήταν κοντές και ή τα ποδάρια θα ήταν ακάλυπτα ή το κεφάλι.

Οι γυναίκες της εποχής μου, ΟΙ ΜΑΝΑΔΕΣ ΜΑΣ.

Θυμάμαι τους παππούδες και τους άντρες του χωριού που ζούσαν με μεγάλη ταλαιπωρία.

Όμως οι μανάδες μας δεν ήταν σε καλύτερη θέση γιατί πολλές ήταν και γυναίκα και άντρας αφού ακολουθούσαν τους άντρες σε όλες τις δουλειές και στα χωράφια. Όταν τελείωνε και επέστρεφε στο σπίτι κατάκοπη από τις δύσκολες δουλειές του χωραφιού, έπρεπε να ετοιμάσει τα πάντα, παιδιά, φαγητό, πλύσιμο και ότι άλλες εργασίες ήταν να γίνουν και για την επόμενη ημέρα ακόμη. Κι όλα αυτά αγόγγυστα ενώ ο άντρας πήγαινε στο καφενείο για κανένα τσίπουρο.

Οι άντρες που πήγαιναν φαντάροι, ήταν λέει ήρωες, με το όπλο τους στον ώμο, στην πλάτη τον γυλιό, και στην μέση τις παλάσκες και έπαιρναν και καμιά τιμητική άδεια.

Η Μάνα ΗΡΩΑΣ; ποτέ. Κι ας είχε στον ώμο αντί για όπλο τσαπί, για να σκάβει τα αμπέλια, τα χωράφια, τα περι-

βόλια, κι ας είχε στην πλάτη, αντί για γυλιό το κουτσούβελο, κι ας είχε στην μέση αντί για παλάσκες, το μωρό που εγκυμονούσε και που κλώτσαγε κάθε φορά που έσκυβε και το στρίμωχνε.

ΗΡΩΑΣ ΑΥΤΗ ΠΟΤΕ. Όσο για τιμητική άδεια ούτε να το φανταστεί.

Δε θα ξεχάσω τρεις εγκύους που ήταν στα χωράφια μέχρι τη στιγμή που θα γεννούσαν και πολλές φορές τύχαινε να σπάσουν κιόλας τα νερά εκεί.

Γυρνούσαν καβάλα στο μουλάρι στο χωριό κι αν γεννούσαν αμέσως ήταν χαρά Θεού. Κάποιες φορές όμως αργούσαν να γεννήσουν ακόμη και για μέρες. Αυτή που τις ξεγεννούσε ήταν η Κεφαλομαρία, πρακτική μαία που αν η

γέννα ήταν δύσκολη, η μάνα μου με έστελνε και διάβαζα την Αγία Επιστολή μέχρι να γεννήσει η λεχώνα.

Θυμάμαι τελευταία φορά που διάβασα την Αγία Επιστολή ήταν στην γέννα του Γιάννη του Καδόγιαννου.

Ένα ακόμα γεγονός με τους Γερμανούς.

Οι Γερμανοί είναι στα Καστέλια. Μόλις είχαν θερίσει τα στάρια και οι Γερμανοί ήθελαν να τους πάνε σιτάρι οι χωριανοί αλλά οι χωριανοί αρνήθηκαν και τότε απείλησαν οι Γερμανοί πως θα κάψουν το χωριό ολάκερο.

Άρχισαν να τους ρίχνουν με τα πυροβόλα οβίδες που εσκάγανε γύρω από το χωριό. Μάλιστα μία από αυτές έτυχε να πέσει μέσα στο χωριό και τότε όλοι οι κάτοικοι αναστατοι και φοβισμένοι έτρεχαν να κρυφτούν.

Η μάνα μου πήγε στην αδερφή της την Αθηνά, του Τσαπάγια τη γυναίκα. Η μάνα μου η Ασήμω και η Αθηνά ήταν κόρες του Γιάννη του Γαλάνη του Καδά.

Η Αθηνά τότε ήταν έγκυος και όταν την ειδοποίησε η Ασήμω για να φύγουν από το χωριό, έξεψαν σε ένα μουλάρι ένα τσουβάλι αλεύρι γύρω στις 50 Οκάδες, πήγαν στην γέφυρα του Αποστολιά σε ένα χωράφι με πλάτανο και κατέβασαν το τσουβάλι με το αλεύρι.

Ήμασταν πέντε παιδιά θυμάμαι, δύο της Ασήμω και τρία της Αθηνάς.

Το βράδυ κοιμηθήκαμε εκεί και το πρωί η θεία η Αθηνά είχε γεννήσει ένα κοριτσάκι χωρίς να το καταλάβουμε. Το κοριτσάκι το ονόμασαν Τασία.

Η θεία μου η Αθηνά.

Αυτές ήταν οι δυναμικές γυναίκες του χωριού με υπερφυσικές δυνάμεις, πλάσματα του Θεού χαρισματικά, γεννημένες για τα δύσκολα.

Οι γιατροί του χωριού.

Γιατροί στο χωριό, όπως καταλαβαίνετε δεν υπήρχαν, μόνο πρακτικοί και για όλες τις ειδικότητες.

Η Κεφαλομαρία, ξεγεννούσε.

Η Καρατζάνου για τις αμυγδαλές. Θυμάμαι είχε πρηστεί ο λαιμός μου και με πήγε η μάνα μου στην Καρατζάνου κι αυτή έβαλε το δάκτυλό της στο μέλι και μετά στη στάχτη και κατευθείαν στο λαιμό μου βαθιά. Το έστριψε και πετάχτηκε το πύον.

Η συνταγή της για τη συνέχεια ήταν πλύσιμο με χαμομήλι και αλατόνερο.

Ο Ρούλιας ο Μήτρος, οδοντίατρος με μια λαβίδα σαν πένσα και με αυτήν έβγαζε τα δόντια.

Η συνταγή και γι' αυτό, ήταν πλύσιμο με χαμομήλι και αλατόνερο.

Για τις ενέσεις ήταν η Καραμπιτσογιωργίτσα.

Ο Ζαρλόγιαννος ο οποίος έκανε και χειρουργικές επεμβάσεις.

Όταν μια φορά είχα ένα πρήξιμο στο χέρι με πήγε η μάνα μου σε αυτόν και με ένα μυτερό πράμα σα νυστέρι, που για αποστείρωση το έβαλε στη φωτιά για να κοκκινίσει, με τρύπησε και πετάχτηκε το πύον.

Αυτός ασχολούνταν και με τα λεγόμενα λιθοπαθήματα, δηλαδή τους τραυματισμούς που είχαν όλοι όσοι δε φορούσαν καθόλου στα πόδια τους παπούτσια ή γουρουνοτσάρουχα.

Για πληγές που αιμορραγούσαν το φάρμακο ήταν το κάτουρο, ή γκαβαλίνα από άλογο, ή καπνός από το τσιγάρο.

Αν το πεις σε κανέναν σημερινό γιατρό θα σου πει πως είσαι τρελός ή στην καλύτερη πως θα πάθεις τέτανο. Εγώ με τόσες πετριές δε θυμάμαι να έπαθα ποτέ τέτανο.

Το σπάρτο και η επεξεργασία του.

Στο χωριό όλοι ήταν εργατικοί. Σπέρνανε καπνό αλλά τους το απαγορέψανε. Έτσι βρήκαν τρόπο να μαζεύουν και να επεξεργάζονται τα σπάρτα.

Πήγαιναν πίσω στον Άγιο Ταξιάρχη το Γαρδικιώτικο και μαζεύαν τόνους σπάρτα και από αυτά έβγαζαν μαλλί.

Η επεξεργασία του μαλλιού ήταν η εξής: το βάζαν σε ένα μεγάλο καζάνι που έπαιρνε 40-50 οκάδες νερό, που το στήνανε δίπλα στο ποτάμι στον Αποστολιά και το βράζανε.

Έπειτα από δύο μέρες στο νερό το ξεφλουδίζανε και με ένα μεγάλο κόπανο που είχαν, το χτυπούσαν και αυτό γινόταν σα μαλλί.

Από αυτό φτιάχνανε χρανάκια, κλίμια για να στρώνουν να πατάνε, καλύμματα ακόμα και τριχιές και σπάγκους.

Η δουλειά αυτή όπως καταλαβαίνετε ήταν πάρα πολύ δύσκολη και την έκαναν οι γυναίκες και παρά τη δυσκολία δε θεωρούνταν ποτέ ήρωες.

Οι γυναίκες επί το έργον

Η MANA ήταν ήρωας βουβός.

Το έργο της τεράστιο. Πως να συγκριθούν και να βαθμολογηθούν; Εγώ που έχω πάει μέχρι την τρίτη δημοτικού θα έδινα 80% στη γυναίκα της εποχής αυτής και 20% στον άντρα (γιατί ήταν και μερικοί που βοηθούσαν).

Οι γάμοι και οι κηδείες.

Οι γάμοι στο χωριό από όσα θυμάμαι γίνονταν ως εξής:
Ετοιμάζαν τα προικιά και τα έβαζαν σε έκθεση για να τα βλέπει όλο το χωριό και όταν έρχονταν οι συμπεθέροι την Πέμπτη πριν το γάμο να πάρουν τα προικιά, έβαζαν ένα αρσενικό παιδί από πάνω για να κάνει και το ζευγάρι αρσενικά παιδιά.

Δε θα ξεχάσω όταν ήμουν μικρό παιδάκι κι εγώ, που με ανέβαζαν πάνω στα προικιά.

Όμως οι συμπεθέροι έπρεπε να μιλήσουν και για την άλλη προίκα, όχι το ρουχισμό μόνο, λες και γινόταν αγοραπωλησία.

Έγραφαν για όλα αυτά που είχαν συμφωνήσει προφορικά στρέμματα χωράφια, ζωντανά, μουλάρια και αν ξεχνούσε τα μετρητά που ήταν ας πούμε πέντε χιλιάδες τότε έπρεπε να τα φέρει και να τα μετρήσει μπροστά στους χωριανούς.

Βέβαια ο γάμος ήταν πάντα ένα ευχάριστο γεγονός.

Τι να πει όμως κανείς για τις κηδείες;

Είχαν κι εκεί έθιμα.

Βάζανε στο στόμα του νεκρού ένα τάλιρο, όχι για να περάσει τα διόδια της Μαλακάσας αλλά για να πληρώσει το βαρκάρη που θα τον περνούσε από τις πύλες του Άδη.

Ακόμη του έβαζαν κυδώνια, μήλα, που για μας τους πιτσιρικάδες ήταν μια λιχουδιά που σίγουρα θα θέλαμε να τη δώσουν σε εμάς κι όχι σε αυτούς.

Οι άνθρωποι του χωριού μου.

Οι άνθρωποι στο χωριό βρίσκανε λύσεις για όλα και πάντα με αγάπη, εκείνη την εποχή βέβαια, γιατί αργότερα δεν ήθελε ο ένας τον άλλο.

Για παράδειγμα, ο παππούς μου, ο Καδόγιαννος είχε ένα πιστόλι που το πήρε ο γιός του ο Γιώργης και από λάθος πυροβόλησε τον Λιαροκάπη και τον τραυμάτισε. Αμέσως τον πήγαν στη Λαμία, στο γιατρό, χωρίς να γίνει καμιά φασαρία, γιατί κατάλαβαν ότι έγινε από απροσεξία .

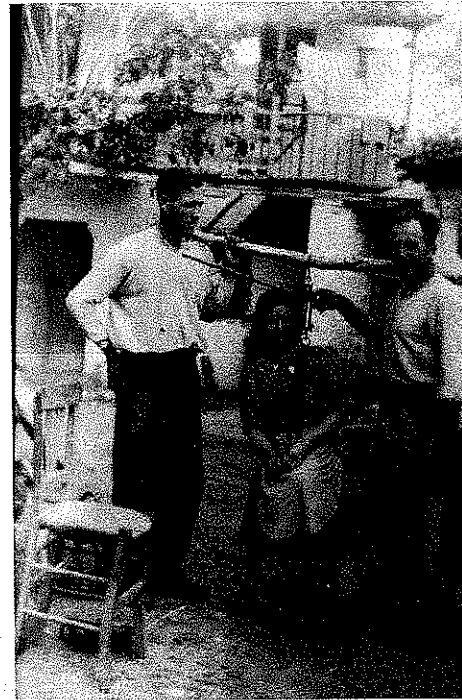
Η φτώχεια ήταν τόσο μεγάλη και οι σοδειές τους και οι οκάδες που έβγαζε ο καθένας ελάχιστες, αλλά και η αξία που είχαν αυτές τότε και αφορούσε μάλιστα χρήματα για όλο το χρόνο, δεν υπερέβαινε τις πέντε χιλιάδες ευρώ σημερινά λεφτά. Κι όμως πάντα δόξαζαν το Θεό, πράγμα που σήμερα δε το κάνει κανείς όσα χρήματα και αν κερδίζει.

Τι να πει κανείς; Αγνότητα στην ψυχή και ευγνωμοσύνη για το καθετί.

Το έθιμο της Πρωτομαγιάς.

Στο χωριό μας την Πρωτομαγιά είχαμε, εκτός των άλλων εθίμων και ένα περίεργο αλλά και διασκεδαστικό έθιμο.

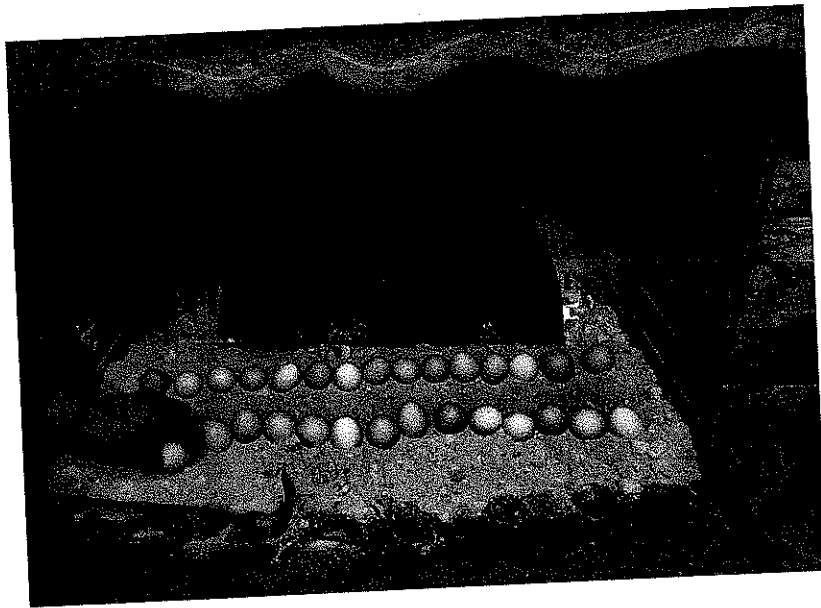
Την ημέρα λοιπόν της Πρωτομαγιάς, μαζεύονταν όλοι οι χωριανοί στην «πλατεία» για να ζυγιστούν. Εκεί έβαζαν ένα καντάρι και ανέβαιναν, ένας – ένας και ζυγίζοντουσαν και αλλοίμονο σε όποιον είχε πάρει κιλά, έπεφτε μεγάλο γέλιο.

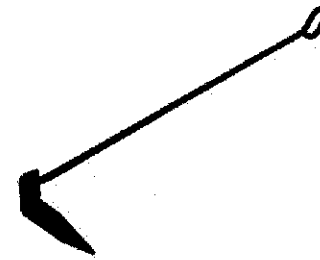
Δεν θα ξεχάσω, όταν μια φορά ανέβηκε να ζυγιστεί, μια χωριανή κι όταν της είπαν ότι πήρε κιλά, άρχισε να φωνάζει ότι ήταν έγκυος, μέχρι που ο άντρας της, της φώναξε κατέβα από το καντάρι και σταμάτα να τρως.

Το έθιμο της Μεσοσπορίτισσας.

Ένα άλλο έθιμο του χωριού μας ήταν, να μαζεύονται μια βδομάδα πριν την γιορτή της Παναγίας της Μεσοσπορίτισσας (την έλεγαν έτσι επειδή ήταν η σπορά των χωραφιών στην μέση), στις 21 Νοεμβρίου, δηλαδή στις 14 Νοεμβρίου γιορτή του Αγίου Φιλίππου, (από την άλλη ημέρα ξεκινούσε η νηστεία των Χριστουγέννων), οι άντρες στο καφενείο του χωριού και στα κάρβουνα του αναμμένου τζακιού, να βάζουν αυγά, για να ψηθούν.

Τραβούσαν με τη μάζια αρκετή στάχτη ανακατεμένη με λίγα κάρβουνα κι έβαζαν ένα-ένα τ' αυγά στη σειρά για να ψηθούν και περίμεναν να δουν ποιανού το αυγό θα «ιδρώσει» πρώτο. Όποιου το αυγό «ιδρώνει» λέγανε ότι είναι «δουλευταράς» και θα ήταν τυχερός την επόμενη χρονιά, ενώ εκείνου που «έσκαγε» σήμαινε ότι «σκάσανε οι εχθροί του από το κακό τους».

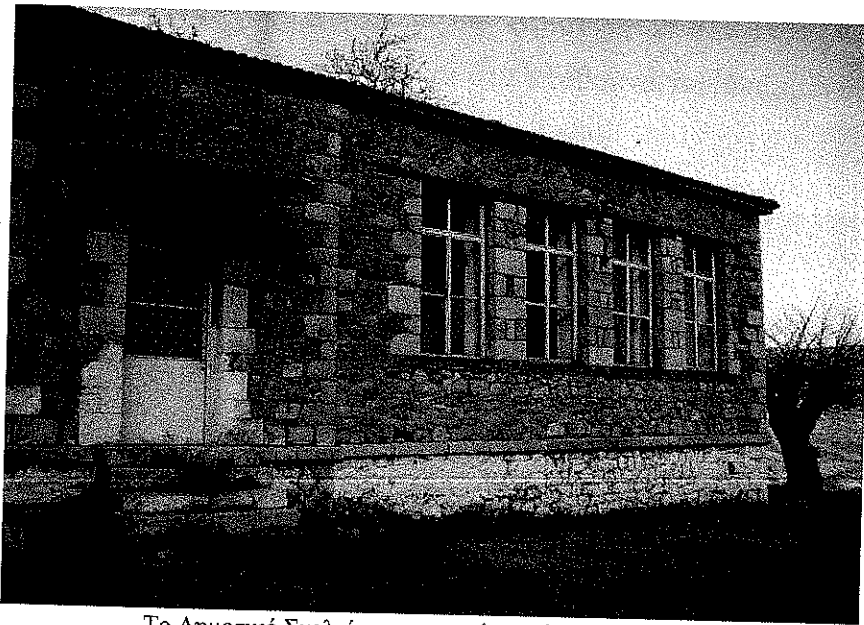
Η μάζια για τα κάρβουνα

Το έθιμο αυτό σε άλλα μέρη της Ελλάδας, το πραγματοποιούν την Κυριακή της Τυρινής, μιας και από την επόμενη ημέρα ξεκινά η νηστεία του Πάσχα.

Η ώρα του σχολείου.

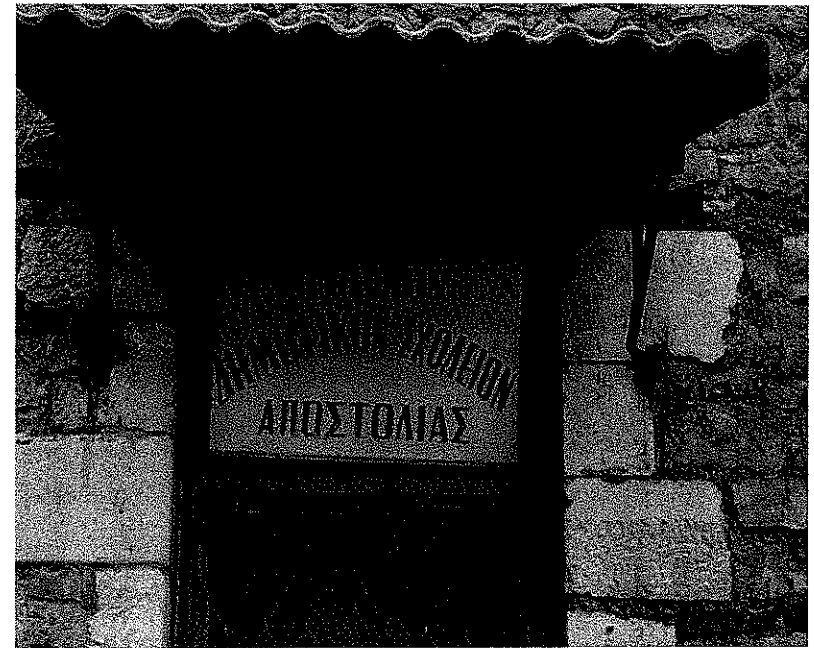
Αλλά από τη δύσκολη αλλά χαρούμενη ζωή που περνούσα με αγάπες, χαρές αλλά και δυσκολίες, ήρθε η μεγάλη λύπη για μένα.

Ήρθε η ώρα του σχολείου.

Το Δημοτικό Σχολείο του χωριού μας όπως είναι σήμερα

Μα μόλις άρχισα το σχολείο, ο δάσκαλος μας έφυγε για την Αλβανία. Λίγα πράγματα προλάβαμε αφού όταν γύρισε είχε τελειώσει η σχολική χρονιά. Πόσα να μάθεις;

Όλοι κι όλοι τέσσερα αγόρια και πέντε κορίτσια κι όταν στο τέλος έπρεπε να πάρουμε τα ενδεικτικά, με όσα είχαμε μάθει και όσα είχαμε τραβήξει κιόλας αφού μας έδερνε για τις αταξίες με βέργες από κορομηλιά (πέντε βουρδουλιές σε κάθε χέρι) και με φώναζε με το όνομά μου, παρουσιάστηκα μπροστά του, μου έδωσε το ενδεικτικό κι εγώ το έσκισα. Δεν είχα μάθει τόσα ώστε να το αξίζω.

Αμέσως ενημέρωσε τη μάνα μου λέγοντας πως θα μου δώσει άλλο απολυτήριο αλλά τον βεβαίωσα πως θα το

σκίσω κι αυτό γι' αυτό καλά θα έκανε να μην χαλάσει άλλο χαρτί.

Στο σχολείο, τον χειμώνα, έπρεπε να φέρνουμε από ένα ξύλο, για την ξυλόσομπα, όταν τύχαινε να μην έχουμε, ο δάσκαλος μας έστελνε στο διπλανό σπίτι του Σολόγιαννου, ο οποίος μόλις του λέγαμε ότι δεν έχουμε ξύλα να ζεσταθούμε, έπαιρνε μια αγκαλιά ξύλα και τα έφερνε στο σχολείο, τόσο καλός άνθρωπος ήταν, παντού πρόσφερε και στην κοινότητα και στην εκκλησία και στο σχολείο, παντού, γιαυτό και ο λόγος του περνούσε πάντα.

Η Αμερικανική βοήθεια

Τώρα αρχίζουν τα δράματα γιατί ενώ περιμένανε καλύτερες μέρες ήρθαν τόσο άσχημες και αυτοί οι πολύ αγαπημένοι χωριανοί έφτασαν να μισιούνται.

Αυτό συνέβη γιατί ήρθε μια οργάνωση από τη Αμερική που λεγόταν «Ούνδρα» και είχε φέρει στο χωριό κάτι ρούχα παρδαλά, τρόφιμα, κονσέρβες και δύο μουλάρια.

Αυτά τα μοίρασαν αυτοί που έκαναν κουμάντο και όχι δίκαια και έτσι άρχισε το μίσος. Οι χωριανοί χωρίστηκαν και κατάφεραν στο τέλος να καίει ο ένας το σπίτι του άλλου. Μίσος πολύ...

Το ένα μουλάρι το είχε πάρει ο Καλέμος και το μουλάρι κάποια φορά τον χτύπησε στο μάτι και τυφλώθηκε.

Κάθε μέρα και χειρότερα στο χωριό.

Οι αντάρτες κατέβαιναν για τρόφιμα στο χωριό και ο στρατός προσπαθούσε να τους κυνηγήσει.

Είχαν ήδη αρχίσει και το παιδομάζωμα. Γι' αυτό θα σας πω αργότερα το πως γλύτωσε το χωριό.

Αρχισε το κράτος με τον τρόπο του, να διώχνει τον κόσμο από τα χωριά, αφού δεν είχαν δουλειές. Αφού έδιωξαν όλους από την ορεινή Παρνασσίδα, εγώ έχω φύγει και μένω στον Μπράλο.

Τότε πήγε ο στρατός στο χωριό, τους μάζεψε και τους είπε, ότι σε μισή ώρα έπρεπε να το εγκαταλείψουν. Ο Ζαχαρής ο Κοτσιμπός είπε στον αξιωματικό, να πάρουν κάποια πράγματα προτού να φύγουν. Ο αξιωματικός χωρίς να χάσει λεπτό βγάζει το περιστροφικό και τον εκτέλεσε.

Ο παππούς μου και ο πατέρας μου έφυγαν και ήρθαν στον Μπράλο μην προλαβαίνοντας να πάρουν τίποτα.

Στο Μπράλο, στα Καστέλια, στη Γραβιά, στη Λαμία, εκεί έτρεξαν να σωθούν οι νέοι πρόσφυγες.

Το χωριό το κατάκλεψαν και δεν άφησαν τίποτα όρθιο.

Όταν μετά από λίγο καιρό επέστρεψαν κάποιοι δικοί μου, στο χωριό, έψαξαν μήπως βρουν σε κάνα ντουλάπι φωτογραφίες αλλά δε βρήκαν καμιά.

Η μάνα μου είχε πεθάνει και δε μπόρεσα μέχρι σήμερα να βρω κανέναν που να έχει φωτογραφία με τη μάνα μου.

Καμιά ανάμνηση δεν έχω από κείνη...

Βέβαια ούτε φωτογραφία ταυτότητας από το υπουργείο βρήκα, γιατί δε βγάζαν όλοι ταυτότητες. Έψαξα παντού. Αλλά τίποτα. Αχ αυτή η μάνα μου. Φωτογραφία μόνο στο μυαλό και την καρδιά.

Στο χωριό υπήρχαν καλοί και κακοί αλλά όλοι είχαν μυαλό και με προσπάθεια έβρισκαν πάντα την καλύτερη λύση.

Τότε βρήκα την ευκαιρία με τον παππού μου να μάθω πολλά πράγματα.

- Παππού, πες μου την υπόθεση του Κουφομήτρου, με τον νονό μου τον Βασίλη το Ρούλια.

- Είχαν φέρει έναν από τη Μήλο που τον έλεγαν Μπαμπίλη. Αυτός ήταν νουκάρης του Ρούλια. Κάποιοι όμως, από το χωριό καλώς ή κακώς είπαν στον Κουφομήτρο ότι ο Μπαμπίλης πείραζε την κόρη του την Κωνσταντίνα και τότε έγινε το κακό.

Πήγε ο Κουφομήτρος στο σπίτι του Ρούλια για να τον βρει και έβγαλε ένα μαχαίρι και μαχαίρωσε το Ρούλια με επτά μαχαιριές.

Τον πήγαν στο νοσοκομείο στη Λαμία ευτυχώς και έγινε καλά.

Κανένας δεν κυνήγησε ποινικά τον Κουφομήτρο αλλά έγινε δικαστήριο κι έπρεπε να πληρώσει τα έξοδα νοσηλείας αλλιώς πήγαινε φυλακή.

Το χωριό προσφέρθηκε να μαζέψει τα λεφτά βέβαια δε συμφώνησαν όλοι. Η λογική όμως του τι θα γίνουν τα παιδιά του (είχε έξι παιδιά) τους συγκινούσε όλους κι έτσι μάζεψαν τα λεφτά και βγήκε από τη φυλακή. Μεγάλωσε τα παιδιά του, που έγιναν κι αυτά με τη σειρά τους εξαιρετικά.

Η κλεμένη γουρούνα απ' τα Καστέλια

Ο παππούς μου είχε μια αδερφή, την Τασία, που την φώναζαν Τάκαινα. Για μένα ήταν σα γιαγιά αφού η δική μου γιαγιά από τη μάνα μου, είχε πεθάνει όπως και η γιαγιά μου από τον πατέρα μου, επίσης.

Οι συζητήσεις με τον παππού ατέλειωτες. Πάντοτε να μαθαίνω και κάποιες φορές εξομολογητικές.

Μου είπε για μια φορά που έκλεψαν μια γουρούνα και την έσφαξαν και μοίρασαν το κρέας της. Πράξη «ενάρετη».

Αλλά κάτι τον έτρωγε.

Η αξία της γουρούνας ήταν πεντακόσιες δραχμές.

Πήγε λοιπόν στα Καστέλια και βρήκε αυτόν που του είχε κλέψει τη γουρούνα. Δίνοντάς του τις πεντακόσιες σαν δανεικά που ήθελε να του επιστρέψει εκείνος δεν τα δέχτηκε. Στο τέλος του είπε για τη γουρούνα και αυτός του είπε πως θα δεχόταν τα χρήματα μόνο αν του έλεγε ποιοι άλλοι ήταν μαζί του στην κλεψιά.

Ο παππούς απάντησε πως κλέφτης μπορεί να ήταν αλλά όχι ρουφιάνος και προδότης.

Το «κακό ρέμα» του Αποστολιά

Ήμουν φαντάρος στη Λάρισα θυμάμαι όταν ένα τεχνικό συνεργείο ήρθε στο χωριό μαζί με έναν υδρολόγο, γιατί το μεγαλύτερο πρόβλημα ήταν το νερό.

Για να πάρουν νερό έπρεπε να πάνε στα σύνορα με το Γαρδίκι όπου εκεί ήταν μια πηγή, στη ρίζα ενός πλάτανου που τον έλεγαν «του Πετώνα ο πλάτανος».

Φορτώνονταν με βαρέλες το λιγότερο δέκα οκάδες στην πλάτη και πήγαιναν όλο το δρόμο (το λιγότερο πέντε χιλιόμετρα). Δεν είχα δει μια φορά έναν άντρα να πάει για νερό. Όλο γυναίκες.

Ανοιξαν πηγάδια μα νερό δε βρήκαν. Μόνο ένα πηγάδι που πηγαίνει προς το γεφύρι του Αποστολιά, στο «κακό ρέμα».

Από τον Οκτώβριο μέχρι το Μάιο πήγαιναν στο «κακό ρέμα» για νερό και από το Μάιο μέχρι το Σεπτέμβριο

πήγαιναν «στου Πετώνα τον πλάτανο».

Το ρέμα λεγόταν «κακό», σύμφωνα με τον παππού μου γιατί κάποτε ένας κοιμόταν κοντά στην κοίτη στο ρέμα κι όταν έβρεξε πολύ, το ρέμα φούσκωσε και τον έπνιξε.

Το ρέμα του Αποστολιά

Στο ρέμα Αποστολιά έχει πνιγεί η σύζυγος του Κομπολού.

Τον υδρολόγο τον πήγα στην πηγή μεταξύ στα Ρουλέικα και στου Καπώλα, για να κάνει μια μελέτη με βάση την οποία θα έβγαιναν περίπου 1500-2000 οκάδες νερό.

Αν σκεφτεί κανείς ότι στο χωριό χρειαζόνταν μία βαρέλα την ημέρα το νερό που θα έβγαζε τώρα η πηγή θα ήταν πάρα πολύ. Έτσι κι έγινε.

Όταν απολύθηκα από φαντάρος μάζεψα τους χωριανούς στο Καλιγωμένο Αλώνι και τους είπα ότι για το έργο αυτό της μελέτης χρειαζόμασταν χαλίκι, άμμο, τσιμέντο. Η εργασία θα ήταν προσωπική απ' όλους. Τότε όμως πετάχτηκε ένας από το χωριό και αμφισβήτησε τις προθέσεις μου να βοηθήσω, λέγοντας πως πήγα για να τα οικονομήσω.

Ο Ευθύμιος Καψής, που είχε γλυτώσει την εκτέλεση, με συμβούλεψε να φύγω και ότι δεν αξίζει να ανακατόνομαι με τέτοιους πονηρούς και αγνώμονες ανθρώπους. Πράγματι σε αυτόν οφείλω πολλά. Άγιο το χώμα που τον σκεπάζει.

Βέβαια θυμάμαι ότι ο συγχωριανός μας ο Βούργαρας, είχε νερόμυλο και άλεθε σιτάρια, στα Περιβόλια του Αποστολιά, με νερό που είχε πάρει από την περιοχή, μεταξύ Γαρδικίου και του ποταμού Αποστολιά.

Όταν σταμάτησε να λειτουργεί ο νερόμυλος, το αυλάκι το φτιάξανε τσιμεντένιο και με αυτό πότιζαν τα περιβόλια.

Το παιδομάζωμα

Οι εξηγήσεις που μου έδωσε ο παππούς μου για το πως γλυτώσανε το παιδομάζωμα, ήταν ότι πήγε και βρήκε αυτούς που κατέγραφαν τα ονόματα των παιδιών, μαζί με άλλους δύο και τους εξήγησαν για το κακό που θα έκαναν.

Τους είπαν: «τα παιδιά ήταν μικρά και ανάμεσά ήταν και κορίτσια (όπως η αδερφή μου Γιαννούλα), στην ηλικία και των δικών τους κοριτσιών και που φυσικά δεν υπήρχαν στην λίστα τους». Έτσι κατάφεραν να τους πείσουν.

Γραμματόσημο
της εποχής με θέμα το
παιδομάζωμα

Γενικά στην κατοχή τα πράγματα ήταν πολύ δύσκολα.

Το χωριό υπέφερε, η σοδειά στα χωράφια ήταν λίγη, πλησίαζε ο θέρους και η μάνα μου πρόβλεψε ότι θα έρθει πείνα και είπε στον παππού μου και στον πατέρα μου να πανε στον κάμπο της Λαμίας να αγοράσουν στάρι. Μαζί με αυτούς είπε και στον άντρα της αδερφής Αθηνάς, στον αδερφό της τον Κώστα και στον θείο τον Χριστόδουλο τον Ερμήρη που ήταν ξάδερφός της.

Πήγαν και πήραν από 50 περίπου οκάδες ο καθένας, 'όταν ήρθαν στο χωριό επειδή ήταν λίγο η μάνα μου τους έστειλε να πάνε να φέρουν και άλλο.

Τότε ήρθε η μεγάλη πείνα, η μάνα μου βοηθούσε όσο μπορούσε τους άλλους που πεινούσαν και δεν θα ξεχάσω ότι ερχόταν από την Αθήνα στο χωριό μας και πουλούσαν ότι είχαν για ένα κομμάτι ψωμί, ή μία οκά αλεύρι.

Δε θα ξεχάσω όταν ήρθαν στο σπίτι του Σαγιαλέξη ένας άντρας και μια γυναίκα. Εκεί ήταν η θεία μου η Αθηνά και

η Ασήμω η μάνα μου και είδαν ότι είχαν ένα καντάρι που ζύγιζαν τα πράγματα που ήθελαν να αγοράσουν.

Τα ζύγισαν και πλήρωσαν για τέσσερις οκάδες αλεύρι, δώδεκα αυγά κι ένα κοκόρι εκατό δισεκατομμύρια.

Χαρτονόμισμα της εποχής.

ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΚΟΝΤΟΣ

ΕΤΩΝ 91

Παντρεμένος από το 1957 με τη Χρυσή Πετράκη

Έχω τρεις γιους το Γιάννη, τον Κώστα και το Στέλιο

Οι νύφες μου με σειρά: Παρασκευή, Ιορδανία, Αικατερίνη

Επτά εγγόνια (Ευαγγελία, Γιάννης, Θέμης, Χρυσούλα, Θέμης,
Χρυσούλα, Νικόλας)

Δισέγγονα πέντε: (Νικόλας, Θεοδώρα, Κωνσταντίνα,
ένα αβάπτιστο κοριτσάκι και 1 αγέννητο)